

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор академії, професор
_____ В. І. Аранчій
«30»серпня 2016 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

СВО «Бакалавр»

2016 року набору

Полтава
2016

Наскрізню програму практик підготували:

к.е.н., доцент Дивнич О. Д., к.е.н., доцент Протас Н. М., к.е.н. Загребельна І. Л.

Наскрізна програма практик для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» розглянута, схвалена та рекомендована до видання науково-методичною радою спеціальності «Економіка» (протокол № 1 від 30 серпня 2016 р.).

Голова науково-методичної ради

Дивнич О. Д.

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент

Дивнич О. Д.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ВИДИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРАКТИК.....	6
3. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	9

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

У сучасних умовах становлення нової економічної системи України підвищуються вимоги до відповідності рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах вимогам роботодавців, до забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є поетапна практична підготовка майбутніх фахівців із послідовним нарощуванням рівня професійних знань та практичних навичок.

Практика здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для підготовки фахівців з вищою освітою першого та другого рівня та набуття здобувачами вищої освіти відповідних компетентностей.

Метою практичної підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» є закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання, а також набуття й удосконалення компетентностей, визначених відповідною освітньою програмою вищої освіти.

Завданням практичної підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» СВО «Бакалавр» є:

- оволодіння сучасними методами і формами організації праці;
- формування на базі одержаних у навчальному закладі знань професійних умінь, навичок, необхідних для прийняття самостійних рішень у реальних ринкових умовах;
- виховання у майбутніх фахівців потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності;
- формування у майбутніх фахівців умінь та навичок практичної діяльності в умовах конкретних суб'єктів господарювання;
- розроблення пропозицій щодо впровадження інноваційних технологій виробництва та управління підприємством;
- систематичне оновлення та творче застосування набутих знань у практичній діяльності при вирішенні завдань, які постають при реалізації ключових функцій економічного аналізу та планування діяльності підприємства;
- формування творчого дослідницького підходу до практичної діяльності.

Проходження практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти СВО «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка» наступних *компетентностей*:

загально-професійні:

- знання методології системних досліджень, методів дослідження та аналізу складних природних, економічних та соціальних об'єктів та процесів, розуміння складності об'єктів та процесів різної природи, їх багатофункціональність, взаємодію та умови існування для розв'язання прикладних і наукових завдань в галузі системних наук;
- знання та розуміння закономірностей, функцій, принципів та методів

менеджменту;

- знання принципів здійснення маркетингової діяльності підприємств;
- знання та розуміння принципів, методів і процедур обліку на підприємствах різних форм власності;
- знання сучасних тенденцій інтернаціоналізації економіки, форми й методи міжнародної економічної діяльності;
- знання та розуміння аспектів статистичної оцінки економічних явищ і процесів суспільного життя, методи статистичного аналізу;
- знання та розуміння сутності, закономірностей і випадковостей соціальних відносин і процесів у суспільстві;
- знання теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки;
- знання сутності інвестиційного процесу та класифікацію інвестицій;
- знання теоретичних та методологічних основ обґрунтування та реалізації стратегії соціально-економічної політики держави;
- знання та розуміння сутності і функцій фінансів підприємств, фінансових ресурсів та джерел їх формування, організації фінансів підприємств та методів фінансового планування;

спеціалізовано-професійні:

- знання та розуміння принципів управління діяльністю сучасних підприємств та організацій та методичних основ аналізу ефективності формування та використання персоналу, активів підприємства, організації його господарської діяльності;
- знання загальних питань опрацювання моделі стратегічної поведінки суб'єктів господарювання на ринку;
- знання та розуміння організаційних основ виробництва на підприємстві, видів та форм виробничих систем, виробничих процесів і організаційних типів виробництва;
- знання та розуміння інноваційних процесів, методологічних основ побудови системи інновацій, принципів державного регулювання і розробки інноваційної політики та опанування практичних методів стратегічного управління інноваціями, методів маркетингу, організації, планування і фінансування інноваційної діяльності на підприємствах;
- знання сучасних методів і моделей розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень, принципів і підходів до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику, методичних основ кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків та теоретичних аспектів ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків;
- знання прикладних моделей вимірювання, оцінки та забезпечення стратегічних конкурентних переваг підприємства.

2. ВИДИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ТА ТРИВАЛІСТЬ ПРАКТИК

Види практик, періоди проведення та їх обсяги визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців СВО «Бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка», що відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу (табл. 1).

Таблиця 1

Види, терміни і тривалість практичної підготовки здобувачів вищої освіти СВО «Бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» (2016 рік набору)

№ з/п	Назва виду навчальної практики	Семестр	Тривалість практики			Форма контролю
			тижні	години	ECTS	
Навчальні практики						
1	Економічна інформатика	2	4	180	6	диференційований залік
2	Економіка підприємства	4	2	90	3	диференційований залік
Виробнича практика						
3	Організаційно-аналітична	6	2	90	3	диференційований залік
4	Комплексна практика з фаху	7	6	270	9	диференційований залік

Календарні періоди проведення практики на кожний навчальний рік визначаються графіком навчального процесу.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти проводиться на базах практики, що забезпечують виконання програми практики, або в структурних підрозділах Полтавської державної аграрної академії.

Ціллю навчальних практик є ознайомлення здобувачів вищої освіти зі специфікою майбутнього фаху, отримання ними первинних професійних умінь і навичок із дисциплін загальної підготовки («Економічна інформатика») та дисциплін професійної підготовки («Економіка підприємства»), зокрема для:

Метою навчальної практики «Економічна інформатика» є закріплення теоретичних знань про склад і призначення пристроїв технічного забезпечення сучасних ПК; вивчення можливостей збереження, захисту й обробки економічної інформації засобами сучасної комп'ютерної техніки; набуття навичок ефективного використання системного та прикладного програмного забезпечення ПК, комп'ютерних мереж, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності; формування у майбутніх фахівців сучасного рівня інформаційної та комп'ютерної культури.

Завданням навчальної практики «Економічна інформатика» є:

- набуття й удосконалення практичних навичок і досвіду роботи з сучасним системним, інструментальним і сервісним програмним забезпеченням ПК;

- набуття навичок застосування комп'ютерної техніки для розв'язання фахових задач, освоєння технології створення й оформлення структурованих

текстових і табличних документів, оброблення економічної інформації, розробки баз даних засобами MS Office;

- засвоєння прийомів роботи в локальній та глобальній мережі; опанування можливостей застосування Інтернет в економіці та бізнесі.

Проходження *навчальної практики «Економічна інформатика»* забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*:

- здатність до застосовування загальнонаукових та фундаментальних знань, розуміння предметної області й професії;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій з метою пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність самостійного проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність використовувати навички роботи з комп'ютером та знання й уміння в галузі сучасних інформаційних технологій для рішення експериментальних і практичних завдань.

Метою навчальної практики «Економіка підприємства» є закріплення та поглиблення теоретичних знань з дисципліни, розвиток професійних якостей майбутнього фахівця, що дозволить студентам в майбутньому успішно здійснювати управлінську діяльність. В процесі навчальної практики ставляться завдання набути вмінь і професійних навиків майбутнього фахівця.

Завданням навчальної практики «Економіка підприємства» є:

- опанування основних понять і категорій фінансово-економічної та господарської діяльності підприємства;
- набуття практичних навичок використання базових інструментів здійснення підприємницької діяльності;
- набуття практичних навичок з аналізу та оцінки досягнутого рівня ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;
- формування вмінь творчого пошуку резервів підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства і його продукції.

Проходження *навчальної практики «Економіка підприємства»* забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*:

- здатність визначати показники, що характеризують виробниче спрямування підприємства, рівень забезпеченості підприємства виробничими ресурсами та ефективності їх використання, визначати розмір оплати праці та фонд оплати праці на підприємстві;
- здатність розробляти окремі планово-економічні та звітні документи;
- здатність обирати порядок складання кошторисів підприємства та калькуляцій продукції;
- здатність визначати фактори формування доходів від операційної діяльності, розраховувати показники прибутку та рентабельності, фактори, що визначають їх рівень;
- здатність приймати певні рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Мета виробничої практики «Організаційно-аналітична»: оволодіння

сучасними методами, формами професійної діяльності; формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок, необхідних для самостійного вирішення завдань в умовах реального виробничого, документаційного, інформаційно-аналітичного процесу; набуття необхідних практичних знань та навичок з використання сучасних виробничих та інформаційних технологій, а також виховання потреби систематичного професійного самовдосконалення та набування первинного практичного досвіду.

Завданням виробничої практики «Організаційно-аналітична» є:

- поглиблення теоретичних знань на основі практичного навчання;
- формування у майбутніх фахівців умінь та навичок практичної діяльності в галузі їх майбутньої професії;
- формування та розвиток професійних умінь та навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах;
- формування творчого дослідницького підходу до практичної діяльності;
- збір необхідних матеріалів, їх опрацювання, аналіз і систематизація для написання звіту з виробничої практики з виробничої практики.

Виробнича практика «Організаційно-аналітична» проводиться в умовах, максимально наближених до умов професійної діяльності, вона, по-перше, узагальнює всі пройдені раніше навчальні практики, по-друге, створює фундамент для проведення *«Комплексної практики з фаху»*.

Метою *виробничої практики «Комплексна практика з фаху»* є ознайомлення здобувачів вищої освіти безпосередньо на підприємствах (організаціях, установах) із виробничою, комерційною та правовою діяльністю бази практики, відпрацювання вмінь і навичок зі спеціальності, закріплення знань, отриманих при вивченні певного циклу теоретичних дисциплін та набування первинного практичного досвіду.

Завданням виробничої практики «Комплексна практика з фаху» є:

- здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній області;
- здатність використовувати навички роботи з комп'ютером та знання й уміння в галузі сучасних інформаційних технологій для рішення експериментальних і практичних завдань;
- здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів України;
- здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії й практики господарської діяльності підприємства.

Проходження виробничої практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» СВО «Бакалавр» наступних *спеціальних (фахових) компетентностей*:

- здатність застосовувати знання та розуміння принципів управління діяльністю сучасних підприємств та організацій та методичних основ аналізу ефективності формування та використання персоналу, активів підприємства,

організації його господарської діяльності;

- здатність опрацювання моделі стратегічної поведінки суб'єктів господарювання на ринку;

- здатність застосовувати знання організаційних основ виробництва на підприємстві, видів та форм виробничих систем, виробничих процесів і організаційних типів виробництва;

- здатність використовувати знання та розуміння інноваційних процесів, методологічних основ побудови системи інновацій, принципів державного регулювання і розробки інноваційної політики та опанування практичних методів стратегічного управління інноваціями, методів маркетингу, організації, планування і фінансування інноваційної діяльності на підприємствах;

- здатність використовувати знання сучасних методів і моделей розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень, принципів і підходів до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику, методичних основ кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків та теоретичних аспектів ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків;

- здатність використовувати знання прикладних моделей вимірювання, оцінки та забезпечення стратегічних конкурентних переваг підприємства.

3. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контролювання практики студентів вирішує комплекс завдань від навчальних до контролюючих і забезпечує повноту, своєчасність та якість виконання програм практики.

Контролювання за проходженням практики з боку вищого навчального закладу покладається від:

- академії – на першого проректора;

- факультету – на декана та координатора практичної підготовки по спеціальності;

- кафедри – на завідувача та викладачі – керівників практики;

- бази практики – на керівника підприємства.

Метою контролю є виявлення та усунення недоліків і надання допомоги здобувачам вищої освіти у виконанні програми практики.

На кожному етапі контролювання застосовуються специфічні методи.

Попереднє контролювання здійснюється під час підготовки студентів до проходження практики (на зборах). При цьому пояснюються цілі практики, порядок її проходження, форма звітування, а також здобувачам вищої освіти передаються направлення на базу практики, щоденники та програми практики.

Поточне контролювання здійснюється протягом періоду проведення практик, а також під час бесід зі здобувачами вищої освіти у дні, встановлені кафедрою для консультування студентів.

Підсумкове контролювання відбувається під час звітування про виконання програми практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики.

По закінченню навчальної практики здобувачам вищої освіти виставляються оцінки за результатами перевірки щоденників і особистого спостереження викладача під час практики. За необхідності з окремими здобувачами вищої освіти проводять співбесіду з питань виконання програми практики. У разі виконання здобувачами вищої освіти звітів про проходження навчальної практики оцінка виставляється з врахуванням їх якості та результатів захисту.

У разі виникнення поважних причин для дострокового проведення навчальної практики, здобувач вищої освіти повинен отримати дозвіл керівника навчальної практики та декана факультету. Його оформлення підтверджується наказом ректора, за поданням деканів факультетів.

Форма звітності здобувача вищої освіти за виробничу практику – це подання письмового звіту, підписаного та оціненого безпосередньо керівником практики від бази практики.

Звіт разом з щоденником практики, завіреним керівником практики від підприємства (організації, установи), подається на кафедру для реєстрації, після чого передається на рецензування викладачу – керівнику практики від кафедри. Після можливого доопрацювання здобувачем вищої освіти та остаточного погодження змісту звіту з викладачем, керівником практики від кафедри, звіт допускається до захисту.

Супровідні документи з практики, передбачені Академією, здобувачами вищої освіти надаються координатору з практичної підготовки по спеціальності до реєстрації звіту на кафедрі.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки (висновки і пропозиції), список використаних джерел тощо. Звіт оформлюється за вимогами, що визначені у програмі практики, та відповідно до єдиних вимог щодо оформлення текстових документів.

Звіт з практики захищається здобувачем вищої освіти у комісії, призначеній наказом ректора Академії. Комісія формується з: керівників практики від Академії та, по можливості, від баз практики, а також науково-педагогічних працівників.

Комісія приймає диференційований залік у здобувачів вищої освіти або на базах практики в останні дні її проходження, або в Академії до початку наступного семестру (якщо після практики у здобувачів вищої освіти згідно з графіком навчального процесу відбувається теоретичне навчання) чи протягом двох тижнів наступного після практики семестру (якщо після практики у здобувачів вищої освіти згідно з графіком навчального процесу передбачені канікули).

Диференційований залік за практику виставляється з урахуванням:

- оцінки результатів виробничої та суспільної роботи, поданої у відгуку-характеристиці керівника практики з боку підприємства (організації, установи);

- оцінки за оформлення звіту, щоденника, зазначеної у висновку викладача – керівника практики від кафедри;
- презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту та відповідей на запитання членів комісії з прийому заліку за практику.

Важливе місце в загальній системі практичного навчання займають підсумкові конференції здобувачів вищої освіти за результатами виробничої практики за участю керівників та фахівців організацій, установ. Мета таких конференцій – обмін досвідом, розробка заходів щодо поліпшення практичної підготовки в Академії.